

Handskemagerbanden i Nakskov Avis

Eksempelmateriale til skolebrug fra Nakskov Lokalhistoriske Arkiv

På 1850'ernes Lolland havde den såkaldte "Handskemagerbande" spredt rædsel gennem mord og brand, og såvel deres gerninger som sagen mod dem og deres endeligt optog datidens medier. Der udkom en vise om banden, og bl.a. Nakskov Avis bragte løbende underretning om affæren. Disse klip fra avisen giver et indtryk af sagens dækning.

22. marts 1851: Gård i Støby brændt

Indlandet.

Nakskov, den 22de Marts. Ved Uvisens Slutning bringes os den meget sørgelige Efterretning, at Jørgen Johannsens Gaard i Støbye, Tillitke Sogn, afvigte Nat er lagt i Aske, at Mand og Kone saavel- som 2 Tjenestepiger samt alle Creature ere indebrændte. Marsagen til Ildens Opkomst vides endnu ikke.

25. marts 1851: Det er nu opklaret, at der er tale om mordbrand

Indlandet.

Nakskov, den 25de Marts. Ved godhedsfuld Underretning af Sagkyndige ere vi istand til at meddele følgende Details ved den skrækkelige Mordbrands- historie i Støbye: Ved det foranstaltede Lægesue er det sat udenfor al Tvivl, at grusomme Mord have fundet Sted; i Jørgen Johannsens Hoved blev fundet dybe Knivstik, om hans Kones saavel som den ene Piges Hals var Strikker fastgjorte og paa den anden Piges Legeme, hendes Hoved var aldeles forbrændt, fandtes Blodspor.

29.03.1851 Ofrene begravnes

— Igaar begravedes de i Støby Myrdede. — Hvitideligheden fandt Sted paa selve Brandstedet under aaben Himmel. En talrig Forsamling var nærværende, og i smukke, hjertegribende Ord talte Pastor Berg til Mængden. — Da Flere, paa Grund af den frie Luft og den store Tilstrømning af Land- og Bysfolk ikke have kunnet høre Hr. Pastorens Tale i sin Heelhed, vilde det vist glæde Mange at see den udgiven i Trykken.

Juleaften, die Søndag i Jule, er her berøgtede, menes at. 10. Pastor Rindahl prædiker.

Illustrerede Nominenter paa „Naffes Avis“ kunne endnu indsendes og erholde de udfønlige Nummere af Avisen for April.

Rebensaarnde Tale, holden af Pastor R. Berg for de Omfængstaende paa Nord- og Vands-Stedet i Stoby, den 2de Mars 1851, meddele vi her de af vore Nominenter, der endnu ikke have haft Tilgængelighed til at læse den:

„Den Plads, hvorpaa jeg her staar, var for saa Dage siden et hyggeligt Hjem for en fredelig, fradren og virksom Familie, og nu — med Kædet utaler jeg det — nu er den Skuepladsen for de skæffelige Fortællinger, Menesfjendens vrede og ærgre. Den lille Fy, den seige Brantfjender, den grusomme Morter har her i en kjærlig Fremtid sat deres Mærke, og sat det saaledes, at hvert Menesfjender maa idne af Berørelse; thi en hel Familie ligger her for os som Berørelses Ojfe.

Hvad og Hjem — det er Ord, som ringe venligt og sødt for os Alle. I Tilid til de offentligte Forsikninger at kunne sige: dette Dag, dette Hjem, dette Hjem er mit — at jeg der kan holde for vel berødt, hvad jeg arligt har forberedt mig, det være Mægt eller Ligt — at jeg der kan samle Forraad for de kommende Dage eller for den besværlige Alderdom — at jeg der har et Frihed, saa at jeg, om det end kommer udenfor, roligt kan lægge mig til Hvile — at mine jaan Børn der kunne finde den trygge Bæde — ja! det fulde være Brugten af Drengel, Love og kongerlige Indretninger. Derfor, naar Gud lover David, at hans Hofom skal blomstre, saa lader han ham sige ved Profeten: „Herren vil gjøre Dig et Hjem“ (2. Sam. 7, 11); og derfor har ogsaa han, som gav Leven paa Smaal, saaret et Hjærte om vort Hjem med et herligt Ord: „Du skal ikke begjære Din Kædet Hjem“, alle lige dæster, alle trange berind paa en underfundig Naade.

Men i det Hjem, som her hed, trange Menesfjender ind, som Morter, begjærige efter Blutt,

for at udflette enhver Spor af Ubaaben, fulde Alt gaar op i Blod og Blamat. —

„Gentlige Morter og Vægemingsmand, hvo I saa ere? — I ere dog ikke saa frække at være her uilskede? — alle Vitruer have I dog ikke tillitgjæet. Han, som er et høligt Vitne mod dem, som gjere det Onde“, Han tal til delellig Tid fremføre Vidnesbyrd imod Eder, for hvilke I kunne dægne. Sporet af Ederes kiedige Jod er ikke saaledes udfættet, at Jagen kan finde det. I have dog en Hænde, som hænder det, som følger Eder uden Raad og No, følger Eder, som Mæl, der var let paa Jodterne som et Naadeg, fulgte efter Mætt (2. Sam. 2, 18) — det er Ederes onde Samvittighed; den gaar alle ud af Sporet, riger alle af Velen, matter Eder, og nedsaar Eder, saa at I ikke maa overgaa Eder til Levend Gaandhavere. —

„Gid det maa for soaveligt! Gid Guds levende Forjættelse maa gaar i Opfyldelse: „Hvo, som utviler Menneskets Vædt, ved Mennesket skal hand Vædt utviler, thi Gud gjorde Mennesket i sit Vædt“ (1. Mof. 9.); gid det maa seer, at Drengelheden alle dæter Svædet forjævet, thi den er en Guds Tjæner, en Hæner til Straf over den, som gjor det Onde“ (Rom. 13.), og lader os alle fordrage her til, og staa Drengelheden til, som Dammensud og gode Bægere! Vi vide vel, at Hængselighed ikke er dristelig, vi vide, at Hænen hører Herren til, men, naar den virksomt Gjengjældelse kommer over den grusomme og ubarmhærtige Morter, da er Mætt alle paa sit End, da ville vi glæde os med David Ord: „Det er retterligt for Gud at gjengjælde den Trængsel, som trange Eder, men gjor Eder, som trænges, No i den Hætt Jern-Ratensoring“ (2. Thes. 1.). —

Og saaledes vilde vi forlade denne forkerdelige Skueplads. Berørelserne skulle her dem, i hvilke de hære slunget; men Eder, som ere satte for deres Morterhaand, Eder ville vi seer til „No i J. s. s. Ratensoring“; og saa ofte, som vi seer vore Børn forbi denne Væddager, vilde vi minde dem om at holde fast ved Gud og Sand-

hæde og Skatte, som Lyve og Morter berde ind, og forlæge os.

Lader os staa op, og gaar her

Hæne blev derpaa førte til H gaard, for at seedes, lebiagede af den Kængde. Fra Vædtsholen heldt E Lovtale, og tog til Lert: Luc. 13, at disse Galilæer vare Syndere frem tilæet, fordi de lebe dette?

Den hele Handling gjorde et Indtryk paa alle de Tildæstærmede.

— Om Vigtigheden af Handelstjerdindelse med Engl Dr. G. W. Poulsen.

„Her at have emtale hvad der i forløbet har et seer for Statens E velvættre og utvilde det jødt-englis laugstem, utviler Dr. Poulsen sig om i denne Mening er paastætt for det Mar (1851) paa følgende Maade: af den gamle Handelsforer over-Gaard forlænges nu i vortes Hænsætt atter i men heldigvis have Krigsforholdene u vædt at seer de jødt-englis forlænges ind leve af den fuldendte Fremtid, vædt at englisse Kvallættmætteds hære Fættis Va Omfængelighed, der sand vædtigis vil seer til at gjere Afstættningen til dette Mar fordrættelig, for alle laded umilig det berødeligt forøgete Forbrug midler og hær af Berøttog, som den jødt-englis vil forvættelise. I den af den Tid, i hvilken Dampskibebeid som Jøttand og Englaad kan heldes i Gang — fra Begjættelsen af Mal til — vil denne overvættelise Utvættig, dette med den der seddendte store Utvættig og Vættis, drage Berøttis Berøttedele til Englaads Hættis, vædt Berøttis og vættelise Utvættig Vættis.“

Dampskibeberøttelise vil i liden liden End fra 2te Maader: Hættis hærten. Jeg skal emtale hær for sig

Fra Hættis til London vil seer. Det er overvættig at gjere om de hærde, Hættis fremberer som jødt Utvættis for en Dampskibe med Englaad. Hættis-Hættis kan Skide paa 10 til 11 hær Utvættis med forvættis hær Dampskibeberøttis

05.04.1851 Rygter om, at et bandemedlem er udveget fra arresten

Indlandet.

— Nafstov d. 15 April. Det Rygte, der gif igaar, at en af Arrestanterne, indviklet i Mordbrandsjagen fra Stoby, skulde være undsluppet, har aldeles ingen Stadfæstelse funden. Alle sidde vel forvarede. — Imorges ankom hertil, ledsaget af 2 Politibetjente, „Handskemageren“ og hans Kone, paa hvilke formodentlig stærk Mistanke hviler. — For saa Timer siden indbragtes ogsaa hertil den berygtede Mads Heden fra Stigbanken, saa at nu ialt 9 Arrestanter befinde sig paa Raadhuset. — Man maa paassjonne den store Iver og Utrættelighed, hvormed Justitsraad Fasting og Assessor Rothe forfølge denne skrækelige Tildragelse, og man tør vel haabe at see et godt Resultat imøde.

— Om Postreformen i Slesvig udtaler „B. T.“ sig saaledes: Det gode „Dannevirke“ er vist et meget veltænkende Blad, men ofte ogsaa et

19.02.1835: Dødsdommene er stadfæstet af kongen

Indlandet.

— Naksbø, d. 15de Febr. Vi ere istand til at meddele vore Læsere, at Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Rescript af 6te dennes har befalet Livsstraffen ereqveret paa de i den bekjendte store Commissiøns-sag dømte Mads Jensen Birnæs (for Mordet i Støby) og Anders Jensen Birnæs (for Mordet paa Baarskovgaard), dog at de fritages for at lægges paa Steile og Hjul; hvorimod Livsstraffen for Christian Frederik Mortensens Bedkommende (for Deelagtighed i Mordet paa Baarskovgaard) er forandret til Kogstrygning og Tugthuusarbeide paa Livstid under streng Bevogtning. — Efter Forlydende vil Dødsstraffen blive ereqveret her paa Lolland.

22.02.1835: De dømte er ankommet til Lolland

Indlandet.

— Naksbø, den 22de Febr. Igaar afgik fra Kjøbenhavn de tre af de i den bekjendte Commissiøns-sag dømte Forbrydere, hvoraf de to skulle henrettes og den tredie kogstryges. De blive ledsagede af 6 Politibetjente, og Pastor Grønberg, som har forberedt dem til deres Endeligt, afreiste ligeledes fra Kjøbenhavn igaar. Skaarprester Schmidt fra Bordingborg er beordret til at udføre Executionen, som skal foregaae i eller ved Støby i denne Uge, efter Forlydende paa Fredag Middag.

— Nafskov, den 24. Februar. Arrestanterne Mads Birnæs, Anders Birnæs og Christian Frederik Mortensen, der, efter hvad vi berettede i forrige Nr., sidstafvigte Mandag bleve affendte fra Kjøbenhavn, ankom paa Grund af den faldne Sneemængde, først hertil Byen, Natten imellem Tirsdag og Onsdag, hvorefter der strax blev foiet Anstalt til de 2de Forstnævntes Henrettelse. Denne foregik i Morges Kl. 7 $\frac{1}{4}$ paa den saakaldte Solvbjergshøj i Lillike Sogn i Overværelse af en betydelig Masse Mennesker rundt omkring fra Voland. De Dødsdomte lede deres Straf med stor Resignation ligesom ogsaa Executionen udfortes med megen Duellighed af Skarpretter Schmidt fra Bordingborg, der først fornylig er ansat i denne Bestilling. Chr. Fr. Mortensen, der blev strøgen til Ragen, efterat have seet paa de Andres Henrettelse (de vare begge hans Svoger og selv vare de Bredre;) fortes derpaa strax tilbage til Nafskov Arrest for atter at sendes til Kjøbenhavn, hvor han skal indsættes i Tugthuset paa Livstid. — Dødsstraffens Fuldbyrkelse, som en Advarsel imod Forbrydelse og et Exempel paa Retfærdighedens altid virksomme Arm, svækkes for Diebliffet betydeligt i sin Virkning, som ogsaa de moralske Begreber forvirres ved Efterretningen om, at Landets største Forbryder skal erholde halvsjerde Millioner Rigsbankdaler. Man kan ikke indsee, at fordi hans Forbrydelse var større og havde langt ulykkeligere Folger, han derfor skal undgaae at dømes efter Lands Lov og Ret. Er det vort nuværende Ministerium, vi have at takke for denne Naade at udvøe Retfærdigheden paa?

Ideer til opgaver:

- 1) Hvad får læserne at vide om ofrene og om gerningsmændene?
- 2) Sammenlign avisdækningen med visen "*Hvem har inte alt hørt tale...*"
Hvilke forskelle og ligheder er der i den måde, som begivenhederne fremstilles på? Og hvorfor?
- 3) Sammenlign den måde, som "Nakskov Avis" har skrevet om sagen på, med nutidens aviser. Hvilke forskelle og ligheder kan du finde?
- 4) Du er journalist på "Nakskov Avis" i dag og skal skrive beretningen om Handskemagerbandens gerninger i 3 små artikler:
 - a) Det opdages at Johansen, konen og pigerne er myrdede
 - b) Assessor Rothe har opklaret, hvem gerningsmændene er
 - c) Henrettelse og kagstrygning

Tænk på, at en journalist i dag fx ville bruge billeder, og måske interviews. Fx med folk i Støby, folk, der kender gerningsmændene, præsten, der begravede ofrene, assessor Rothe, etc. Brug evt. Nogle af billedeksemplerne I dette materiale.

Handskemagervisen

"En ny og sandfærdig vise
om mordet i Støby"

Melodi: *"Peter Schiødt i barndomsalder"*

Hvem har inte alt hørt tale
om det fæle Støbymord.
Det er det jeg vil afmale
her med sandheds klare ord,
Til advarsel for enhver,
Som sin næstes gods har kær

Stormen over marken flyger,
Regnen voldomt strømmer ned.
Henad Støbyvejen stryger
trende skumle røvere.
De til råds skal hos en ven,
kaldet Handskemageren.

Snart de sidder omkring bordet,
Mutter øl og mad har bragt.
Handskemageren har ordet,
han har angrebsplanen lagt,
Hvordan de skal bedst få fat
i Johansens skjulte skat

"For ej levende at brænde
disse stakler" siger han,
"førend kassen vi antænde,
slår vi dem ihjel på stad".
Han var helt medlidende,
som enhver heraf kan se.

Alle fire nu sig sniger
Til Johansens stille bo,
Hvor de stakkels folk og piger
Trygge nyde nattens ro.
Udenfor først blev anbragt
"Heden" til at holde vagt.

Ind i køkkenet de stiger,
Der de lukke med en slå
Døren for de stakkels piger,
Som i søvnens arme lå,
Smilende i drømme sød
Anede ej deres død.

Manden vågnede ved larmen
Mens han ud af sengen sprang,
Løftes døren op ad karmen,
Han en sabel greb og svang.
Handskemageren var ej sen,
Spændte for den gamle ben.

Ind Mads Vixnæs nu sig skyndte,
Og da manden ej vil dø,
Med en Økse han begyndte
Ham i hovedet at klø.
Midlertidsens skulle Baad,
Kvæle konen med en tråd.

Men endskønt hun inte heller
Ville gi ́ sit liv til fals,
Morten trak alligeveller
Strikken til om hendes hals.

Stakkels kone måtte da,
skønt helt nødig gå herfra.

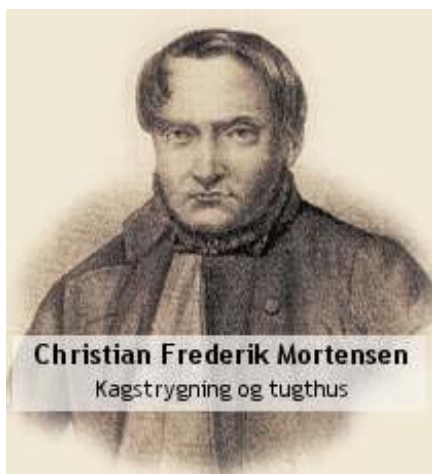
Nu de fire skurke vendte
Sig derfra og uden frygt,
De til evigheden sendte
Pigerne, skønt det var stygt.
De dem begge myrdede
På det allergrusomste.

For at ende hele legen
Med et muntert efterspil,
Vil de brænde hele grejen
Og i huset tænde ild.
Flammen lystigt knitrede,
Da de hjemad tøflede.

Themis sværd er ikke krummet
I den gamle danske stat,
Defor har man dem genummet
Og i streng forvaring sat.
Der man dem nu sidde la ´r
Til man hovedet af dem ta ´r.

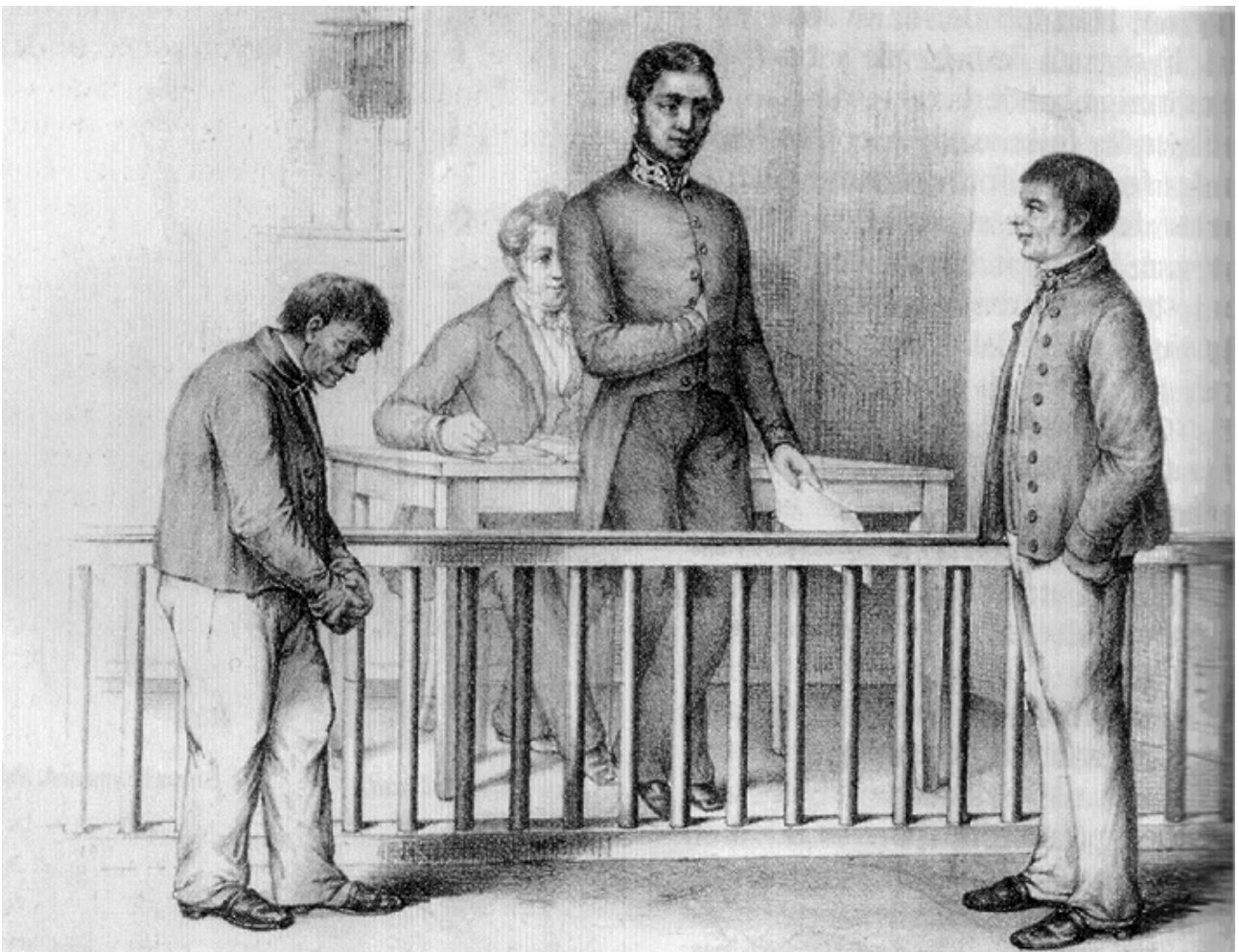
Landsmand, heraf kan du kende,
Om du før ej vidst det har,
Hver forbrydelse en ende
Med forfærdelse dog ta ´r.
Derfor vogte du dig vel,
At du ej slår folk ihjel.

Billedgalleri:

Assessor Rothe

To medlemmer af Handskemagerbanden for retten. Det er handskemageren til venstre. (Originalen findes på Maribo Stiftsmuseum)